

Friheden på Østerbro, Nykøbing Falster - Indvielse og den første ibrugtagning

Delrapport fra forskningsprojektet 'Mødesteder som
løftestang for social mobilisering'

Anna Romby Nielsen, Mollie Ethelberg Rasmussen, Tille Lau Græbe
og Christine Benna Skytt-Larsen

IGN Rapport

Juni 2025

Titel

Friheden på Østerbro, Nykøbing Falster - Indvielse og den første ibrugtagning. Delrapport fra forskningsprojektet 'Mødesteder som løftestang for social mobilisering'

Forfattere

Anna Romby Nielsen, Mollie Ethelberg Rasmussen, Tille Lau Græbe og Christine Benna Skytt-Larsen

Bedes citeret

Nielsen, A.R., Rasmussen, M.E., Græbe, T.L. og Skytt-Larsen, C.B. (2025): Friheden på Østerbro, Nykøbing Falster - Indvielse og den første ibrugtagning. Delrapport fra forskningsprojektet 'Mødesteder som løftestang for social mobilisering'. IGN rapport, juni 2025. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 21 s. ill.

Udgiver

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
ign@ign.ku.dk
www.ign.ku.dk

Ansvarshavende redaktør

Vivian Kvist Johannsen

Faglig kvalitetssikring

Lasse Møller-Jensen, IGN
Ansaret for udgivelsens indhold er alene forfatterens

ISBN

978-87-89822-20-4 (web)

Layout

Anna Romby Nielsen

Fotos

Anna Romby Nielsen, Josefin Hilton, Anne Gravsholt Busck og Trine Agervig Carstensen

Publicering

Rapporten er publiceret på www.ign.ku.dk

Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

Skriftlig tilladelse kræves, hvis man vil bruge instituttets navn og/eller dele af denne rapport i sammenhæng med salg og reklame.

Friheden på Østerbro, Nykøbing Falster - Indvielse og den første ibrugtagning

Delrapport fra forskningsprojektet 'Mødesteder som løftestang for social mobilisering'

Følgende rapport er en delleverance i forskningsprojektet "*Mødesteder som løftestang for social mobilisering*". Projektet løber i perioden 2021-2028 og har til formål at undersøge fem nye byrum etableret i og omkring almene boligområder. Forskningsprojektet beskæftiger sig med spørgsmål om, hvorvidt disse byrum kan bidrage til at danne møder og sociale relationer mellem udsatte borgere og andre borgergrupper, styrke lokal stedstilknytning, bidrage til en forbedring af beboernes hverdagsliv og potentielt skabe social mobilisering.

De undersøgte byrum er finansieret af blandt andre Realdania og Lokale og Anlægsfonden (LOA) i forbindelse med kampagnen *Fælles Rum*. Fælles Rum blev lanceret i 2018, og for at modtage støtte til etableringen af et byrum, var det et krav, at det kunne dokumenteres at "*by- eller boligområdet [som byrummet skulle etableres i] er væsentligt socialt udfordret*" (Realdania & Lokale og Anlægsfonden, 2018). Byrummene, som endte med at få støtte til etablering, og derfor undersøges i dette forskningsprojekt er: '*Margrethehaven*' i boligområdet Folehaven i Valby, København, '*Friheden*' i boligområdet Lindholm på Østerbro, Nykøbing Falster, '*Den Grønne Arena*' i bydelen Aalborg Øst, Aalborg samt '*Nørrebro Samles På Banen*' med projekterne '*Bevægelsestorvet*' i Lundtoftegade og '*Boldspilslaboratoriet*' i Titanparken på Nørrebro i København.

Følgende rapport er skrevet på baggrund af data indsamlet i forskningsprojektets anden af fire feltfaser. I denne feltfase er en række forskellige metoder taget i brug for at undersøge, hvordan byrummet italesættes af forskellige aktører, hvem der bruger det og til hvad, samt afsøge såvel det faktiske ejerskab som det oplevede ejerskab af byrummet.

Fremmøde til indvielsen af Friheden 12. september 2024 - foto Anna Romby Nielsen

Anvendte metoder

Projektets anden feltfase, som præsenteres i denne rapport, er baseret på to feltstudier, ét på Frihedens officielle indvielsesdag den 12. september 2024, her blev benyttet deltagerobservation og voxpops, og ét i perioden 3.-5. april 2025, hvor observationsstudier og fotodokumentation af både Friheden og lokalområdet blev gennemført sammen med voxpops, interviews og fokusgruppeinterviews. De enkelte dataindsamlingsmetoder beskrives nedenfor.

Dataindsamling til denne delleverance er foretaget af: Mollie Ethelberg Rasmussen, Tille Lau Græbe, Anna Romby Nielsen, Trine Agervig Carstensen, Anne Gravsholt Busck, Christine Benna Skytt-Larsen, Josefin Hilton og Viktor Schou Konglevoll.

Deltagerobservation

Ved indvielsen af Friheden var vi til stede og deltog i arrangementet. Her blev der lavet deskriptive feltnoter omkring den oplevede stemning, inviterede talere og deres italesættelse af Friheden, antallet af besøgende og karakteristik af disse, samt de forskellige events omkring arrangementet, herunder gospelkoncert, danseopvisning og en flaskepost som blev gravet ned i forbindelse med et kunstprojekt. Til at støtte analysen af feltnoterne blev de officielle indvielsestaler optaget og transskriberet for at undersøge, hvilke narrativer, der var fremtrædende i talernes omtale af Friheden. Herudover blev der taget fotos af arrangementet.

Voxpops

I forbindelse med indvielsesdagen den 12. september 2024 blev der foretaget 36 voxpop-interviews med besøgende til arrangementet. Her spurgte vi ind til den besøgendes adresse (Lindholmområdet, omkringliggende villakvarter, andetsteds på Østerbro, eller andet sted), deres brug af stedet før etableringen af Friheden, deres forventede brug af Friheden samt interesse i at deltage i et fokusgruppeinterview ved vores genbesøg i april 2025.

Ved vores genbesøg 3.-5. april 2025 foretog vi 7 voxpop-interviews med besøgende, der blev truffet på Friheden i forbindelse med observationsstudierne. Her blev der spurgt ind til hyppigheden af deres besøg på Friheden, deres brug af stedet, hvorvidt personen oplever at møde nye mennesker dér, samt vedkommendes bopæl.

Observationsstudier

I forbindelse med vores genbesøg af Friheden i april 2025 foretog vi et systematisk observationsstudie. Der blev foretaget 4 observationer á 30 minutter om dagen (formiddag, middag, eftermiddag og aften) på hhv. én weekenddag (lørdag 5. april 2025) samt to hverdage (torsdag 3. og fredag 4. april 2025). Her observerede vi aktiviteten på Friheden og noterede personer der gjorde ophold af mindst et par minutter på Friheden og noterede deres aktivitet der.

Derudover foretog vi en gåtur i lokalområdet og besøgte de steder, vi tidligere havde besøgt i forbindelse med forskningsprojektets baselinestudie (Skytt-Larsen et al., 2023) – Det Vilde Strøg, Mysseskoven, butikstorvet, Østerbroskolens legeplads samt lokaliteten for de tidligere Vendersbo boligblokke – og noterede visuelle forandringer.

Fokusgruppe og interview

Lørdag 5. april 2025 afholdt vi et interview med Tanja Beckmann Sørensen. Tanja bor på Østerbro og har fulgt med i tilblivelsen af Friheden siden start, hun har et barn som går på Østerbroskolen og deltog selv i indvielsen af Friheden i efteråret. Interviewet omhandlede hendes brug af og tanker om stedet både før og efter etableringen af Friheden.

Interviewet blev optaget og efterfølgende transskriberet.

Fredag 4. april 2025 afholdt vi et fokusgruppeinterview med professionelle interessenter¹. Dette interview omhandlede den generelle brug af Friheden, herunder faciliterede og ikke-faciliterede aktiviteter, Frihedens betydning for lokalområdet samt byrummets potentiale som løftestang for social integration.

De deltagende interessenter var:

- Diana Gerlach, kulturkonsulent fra Guldborgssund Kommune
- Carsten Pedersen, skoleleder på Østerbroskolen
- Jannie Pedersen, madkundskabslærer på Østerbroskolen

¹ Følgende personer blev inviteret til at deltage i fokusgruppeinterviewet, men havde enten ikke mulighed for at deltage eller vendte ikke tilbage på vores henvendelse: Patrick Sloth Rasmussen, Lene Berth Winther, Marianne Thøgersen, Oliver Vanges, Laura Kristine Bjerre Munch, Lene Rikke Bresson, Casper Henriksen og Klaus Kronow.

- Tina Buch, pædagog i SFO på Østerbroskolen
- Rune Larsen, skolepædagog og idrætslærer i indskolingen på Østerbroskolen

Interviewet blev optaget og efterfølgende transskriberet.

Indvielse af byrummet Friheden

Af forskellige årsager er etableringen af de fem byrum i forbindelse med kampagnen *Fælles Rum* blevet forsinket i større eller mindre grad, men den 12. september 2024 åbnede Friheden som det første. Indvielsen fandt sted under en blå himmel med drivende skyer, og flere hundrede børn og voksne tog del i arrangementet. De fleste deltagere var børn, der så ud til at komme inde fra skolen eller SFO'en, og stod sammen med klassekammerater og lærere, men også ældre mennesker og voksne uden umiddelbar tilknytning til skolen stod og sad rundt omkring.

Børn danser of at "indtage deres nye sted" til Sarah Lee Armstrongs instruktioner – foto Josefin Hilton

Til indvielsen var Casper Henriksen fra Guldborgsund kommunes Center for Teknik og Miljø konferencier, og han præsenterede dagens talere. Guldborgsunds borgmester Simon Hansen holdt den første tale, hvor han fortalte om hvordan stedet, hvor Friheden nu ligger, har ændret sig siden han selv gik i skole. *"Dengang var det bare en græsplæne"* som han fortæller. Han fortalte om de mange interessenter, der sammen med lærere og elever på Østerbroskolen, har arbejdet for at skabe Friheden, som det ser ud nu, og lagde vægt på at Friheden er et bydelsprojekt for *"alle os som bor her"*.

Oliver Vanges fra Lokale og Anlægsfonden var den næste taler. Han startede med en vittighed om at de fremmødte måske ikke havde haft noget valg om, hvorvidt de ville være der eller ej, formentlig med henvisning til de mange elever som deltog i festlighederne, som en obligatorisk del af deres skoledag. Han udnævnte desuden eleverne på Østerbroskolen som *“ambassadører for det her sted”* og formanede dem om at byde velkommen, når mennesker fra plejehjemmet, villakvarteret eller resten af landet kom på besøg.

Den sidste taler på den store scene var Sarah Lee Armstrong, som faciliterede, at børnene med fællesdans, råb og fagter kunne *“indtage deres nye sted”*.

Også Ole K. Larsen fra Landdistrikter, Kultur og Fritidsudvalget fra kommunens Center for Borger og Branding var til stede for at fortælle om kunsten på Friheden, foruden Laura Kristine Bjerre Munch, Projektchef fra Realdania og to repræsentanter fra ETN Arkitekter. Dagen sluttede af med, at en Hjem Is-bil kom og delte is ud til de mange begejstrede børn - og til de voksne, som kunne kæmpe sig langt nok frem i den kaotiske is-kø

Knap 7 måneder senere, den 3.-5. april fandt resten af forskningsprojektets anden feltfase sted, og det er på baggrund af denne tredages felttur, samt den officielle indvielse, at følgende rapport er skrevet.

Børn og voksne venter på gratis is i slutningen af Frihedens indvielse – foto Anna Romby Nielsen

Forandringer i lokalområdet

Siden forskningsprojektets baselinestudie, som fandt sted i 2021 (Skytt-Larsen et al., 2023), er der sket forskellige forandringer i lokalområdet omkring Friheden. Den planlagte nedrivning af Vendersbos almene boliger, som lå nord for Friheden, er blevet realiseret, og 48 nye rækkehuse står, ifølge infoplakaterne ved byggeriet, klar til indflytning i foråret 2025. Der er fra kommunal side desuden planlagt at nedlægge et nærliggende industriområde, som skal erstattes af nye boliger. Dette vil, i følge Tanja Beckmann Sørensen, på sigt placere Friheden lidt mere centralt imellem to boligområder i stedet for sin nuværende placering i periferien af bydelen Østerbro.

En væsentlig forandring, som ganske vidst fandt sted inden den første feltfase, er den helhedsorienterede udvikling af bydelen Østerbro. I den oprindelige ansøgning til projektet Friheden (som dengang hed ”KuliVers”), nævnes der et tydeligt politisk ønske om en udvikling af Østerbro. Bydelen indgik som perspektivområde i kommuneplanen fra 2019, og her blev det besluttet, at sammenlægge de to skoler Østre skole og Lindeskovskolen pr. 1. august 2020 under det fælles navn Østerbro skolen (Guldborgssund Kommune, 2019).

Området hvor Friheden i dag ligger, har fra start været tænkt som et sted, hvor der skulle gøres en indsats i forhold til det helhedsindtryk, som kommunen ønskede for bydelen Østerbro. I dag er det fem år siden skolerne blev sammenlagt og flere informanter fortæller, at der, til trods for modstand i begyndelsen af processen, nu er kommet en rigtig god skole ud af det. Skolen bidrager, ifølge flere informanter, til møder og social integration mellem børnene fra de to gamle institutioner, Lindeskovskolen og Østre skole.

Friheden som fysisk facilitet

Frihedens areal strækker sig fra Østerbro skolen i retning mod Englandsvej med Prinsholmvej som den østlige grænse. Tættest på skolen er et asfalteret område, der kan bruges til at stå på skateboard, rulleskøjter og cykle, et parkourområde og en street-bane med basketballmål. Tæt på skolen er der desuden et område med borde-bænke sæt afgrænset af en pergola, en grill og plantekasser med forskellig beplantning. Lidt længere væk fra skolen er en gangbro, der går over en lille sø. Søen var oprindeligt tænkt som et mindre vandhul, men blev grundet større regnmængder gravet dybere, og fungerer nu som en LAR-løsning. På den anden side af søen er et lille amfiteater, en container til

opbevaring og en stor høj, der består af den jord, der blev udgravet i forbindelse med anlæggelsen af Friheden.

Bagved højen ligger en fodboldbane og til højre for fodboldbanen er et større græsareal brudt op af bede med forskelligartet beplantning. Imellem bedene er der stier med podier, tiltænkt performance og afslapning. Derudover bugter et større kvashegn sig igennem området. Ned igennem Friheden løber desuden en 100 meter løbebane og i hjørnet er en kuglekastningsbane, begge faciliteter, som kan bruges til skolens atletik-undervisning.

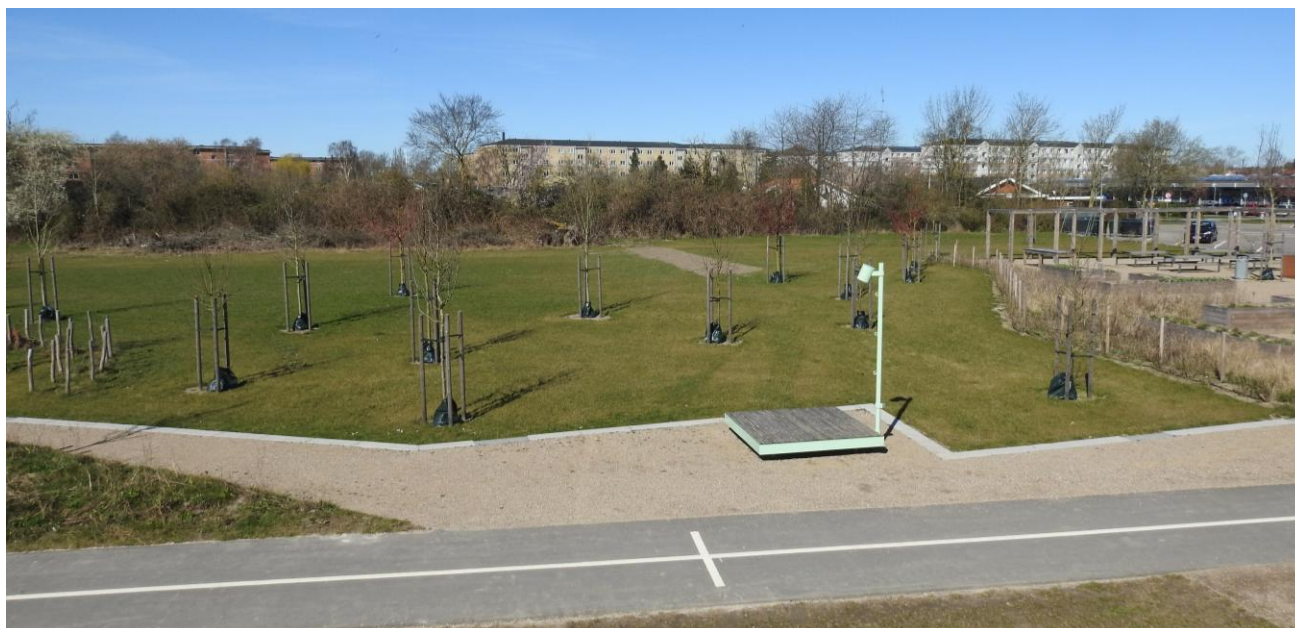
Barn cykler på basketballbanen efter skoletid, i forgrunden ses søen – foto Anne Gravsholt Busck

Friheden er blevet etableret i robuste materialer, hvilket dels skyldes et kommunalt ønske om, at byrummet skulle kræve minimal drift (Skytt-Larsen et al., 2023), og ifølge Carsten Pedersen også en intention om at gøre stedet mere modstandsdygtigt overfor uønskede brugere. Desuden fortæller Laura Kristine Bjerre Munk fra Realdania og Oliver Vanges fra LOA, at fondene har ønsket, at Friheden skulle bygges i lækre materialer, for at gøre byrummet mere attraktivt.

Friheden som byrum

I hans indvielsestale af Friheden, beskriver Borgmester Simon Hansen byrummet på følgende vis: *”Tidligere var det jo bare en græsplæne. Nu er der buske, der er kommet træer og stier, bænke, kunst og hyggelige uderum. Der er plads til at lege, der er plads til at spille bold, petanque eller basket. Der er også plads til at nogen kan lege, nogen kan spille bold, samtidig med, at der er nogen der sidder og hygger sig og snakker. Der er plads til at kigge på planterne og dyrelivet. Og man kan også - hvis man er heldig - plukke noget frugt fra træerne. Man kan dyrke nogle krydderurter. Og man kan i virkeligheden bare gå en tur her og nyde roen, som nok er her, når skolen er lukket og slukket”*. Ifølge borgmesteren er Friheden altså et mangefacetteret byrum.

Men Friheden bliver også defineret ud fra alt det, som stedet ikke er, og beskrivelsen af Friheden er blandt mange informanter således præget af negationer. Den lokale beboer, Tanja Beckmann Sørensen fortæller, at Frihedens arealer skiller sig ud fra andre aktivitetsområder, ved *ikke* at være et sportssted, i modsætning til for eksempel Evigheden og andre projekter i Guldborgssund Kommune. Skoleleder Carsten Pedersen nævner, at Friheden *ikke* har en stor fodboldbane, som man kunne bruge til foreningsfodbold. Mens Tanja Beckmann Sørensen fortæller, at Friheden som naturområde, har svært ved at konkurrere med andre steder, fordi det *ikke* er noget særligt, sammenlignet med naturen i resten af kommunen. Desuden er Friheden, ifølge en bruger, vi mødte under vores observation, heller *ikke* en *”lege-legeplads”*, og læreren, Jannie Pedersen siger, at Friheden *”kræver en indsats som forælder”*, da det *ikke* er et sted, hvor børnene bare aktiverer sig selv.

Hundredemeter bane, performancepodium og spredt beplantning af nye træer – foto Trine Agervig Carstensen

Friheden er altså et byrum, der både *er*, og *ikke* er, mange ting. Ifølge Tanja Beckmann Sørensen kan det skabe problemer for brugen af Friheden, da det kan medføre at folk ikke kommer til at bruge byrummet: *"Der er et eller andet med forestillingsevnen, tror jeg, som er lidt udfordret i det hele taget. Så det kan også godt være svært at gå derned [på Friheden], når man ikke ved, hvad det så er"*. En forklaring på de mange forskellige måder, Friheden opfattes på kan være, at byrummet undervejs i den lange planlægningsproces, har ændret karakter flere gange. Carsten Pedersen fortæller, at Friheden oprindeligt var planlagt som et stort foreningsdrevet byrum med forskellige aktiviteter og "lunde", der skulle tilbyde noget til ethvert behov, men igennem tiden har blandt andet det økonomiske aspekt ændret sig og flere og flere lag er blevet skåret fra.

Drift af Friheden

Foruden uklarhed om præcis, hvad Friheden er eller ikke er for et byrum, er der, i hvert fald fra skolens side, uklarhed om præcis hvordan driften kommer til at foregå. I forskningsprojektets første feltfase blev det italesat, at kommunen havde haft et ønske om at afsætte dele af driften til frivillige organisationer eller lokalsamfundet, men da dette ikke lykkedes, overtog kommunen selv driften (Skytt-Larsen et al., 2023).

Skoleleder Carsten Pedersen fortæller således, at Center for Teknik og Miljø via skolens to pedeller står for driften af byrummet. Der findes en online-portal, hvor skolen kan bestille vedligehold af området, men der er ikke opsat nogle tydelige rammer for, hvilke områder, der kan bestilles vedligehold af. Som et eksempel på dette, nævner Carsten den lille sø, som indtil videre ligger urensset hen: *"Vi kan stå derude og kigge på søen, der er derude lige nu, og den er ved at gro til. Og hvad gør vi ved det? Hvem er det, der trækker et våd igennem, og trækker alt det her snask op på bredden, og lader det ligge et par døgn (...) Hvem gør det? Så den ikke bare gror helt til. Det ved jeg faktisk ikke"*.

Til gengæld tager skolen på eget initiativ ansvar for visse ting. For eksempel sørger de for at luge plantekasserne, både dem de selv har beplantet, og dem, der eksempelvis allerede var dyrket krydderurter i, da Friheden blev indviet.

Hund leger i søen & aspargeskartofler plantet i forbindelse med madkundskabsundervisning – foto Anne Gravsholt Busck

Formelt ejerskab og medejerskab

Uklarheden går til en vis grad igen i forhold til ejerskab. Formelt set er det kommunen, der ejer Friheden, men ejerskabet, eller måske snarere følelsen af medejerskab, opfattes på forskellige måder af forskellige aktører. Til indvielsen italesættes Friheden som et sted, der tilhører hele Østerbro. Borgmester Simon Hansen udtrykker det på følgende måde: *"Friheden er et bydelsprojekt, det vil sige, at det handler om alle os, som bor her. Vi skal have et fælles sted at være og mødes"*. Beskrivelsen af Friheden som "alles" går igen i fokusgruppeinterviewet med professionelle interessenter.

Ud over at Friheden beskrives som et byrum for alle Østerbros borgere, bliver det også beskrevet som et sted, der i højere grad hører direkte til skolen. Blandt andet nævner Oliver Vanges fra LOA, som nævnt i sin tale til indvielsen, at elevenere på skolen skal være Frihedens ambassadører. Jannie Pedersen slutter sig til denne opfattelse, ved at sige: *"Friheden er blevet en del af skolens identitet, og mere skolens, end områdets, vil jeg sige. Fordi, ja, det hører ligesom bare til skolen"*. Skoleleder Carsten Pedersen, anerkender at denne forståelse af Friheden findes, da han på spørgsmålet om, hvem han tror, andre ville gå til, for at få lov til at lave aktiviteter på Friheden, svarer: *"De ville nok naturligt gå til skolen"*.

Da Østerbro skolen er en offentligt ejet kommuneskole, er der for så vidt ikke noget formelt modsætningsforhold mellem ”alles” og ”skolens”, men det, at Friheden af nogle ses som en forlængelse af skolens område og at børnene på skolen italesættes som stedets ambassadører, kan betyde at følelsen af medejerskab over Friheden kan blive koncentreret i skole-regi.

En følelse af at stedet rent faktisk er ”alles” også dem som ikke går eller har børn på skolen, kan ifølge Tanja Beckmann Sørensen godt skabes, men det kræver facilitering – hun mener at der må skabes nogle inkluderende aktiviteter i byrummet, og at nogen skal tage ansvar for stedet.

Facilitering af aktiviteter på Friheden

Skolen faciliterer i undervisningstiden forskellige aktiviteter på Friheden, som skoleleder Carsten Pedersen beskriver det: *”man kan sige, at vores aktiviteter skole-wise er jo nok relativt fagorienteret. Der er idræt, madkundskab, biologi, naturteknologi.”*. Idrætslærerne faciliterer udendørs idrætsundervisning på Friheden, herunder atletik, som er en af de discipliner, hvor Friheden er særligt relevant som lokalitet, da der foruden en 100 meters bane også opbevares atletikudstyr i containeren.

Madkundskabslæreren Jannie Pedersen har som en del af undervisningen blandt andet plantet kartofler i plantekasserne sammen med eleverne. Hun fortæller dog, at hvis grillområdet for alvor skulle kunne bruges til undervisning i madkundskab, skulle der være en længere grill, der ville kunne have plads til alle eleverne, og et bord med stålplade, som er mere hygiejnisk end det plankebord, der findes nu.

Faciliteringen i skoletiden har en høj deltagelse, netop fordi der er tale om en undervisningssituation. Hvilket taler ind i pointen i den vittighed, Oliver Vanges startede sin åbningstale med.

Foruden de i undervisningen faciliterede aktiviteter, kan det diskuteres, hvorvidt det, der foregår i frikvartererne, er faciliteret eller selvdrevet. Frikvartererne finder sted inden for en klart tidslig og rumlig afgrænsning, men er også en pause fra den faciliterede undervisning, og de lege og aktiviteter, der observeres, ser ud til at være på børnenes præmisser og uden voksen supervision.

En skoleklasse spiller rundbold i undervisningen – foto Trine Agervig Carstensen

Efter skole faciliterer pædagogerne fra SFO'en aktiviteter på Friheden. I den aflåste container, som SFO-pædagogerne har nøgle til, findes udstyr som rulleskøjter og cykler til brug for SFO'ens børn. Pædagogen Rune Larsen fortæller dog, at når børn, som ikke er indskrevet i SFO'en kommer og gerne vil bruge skatebanen, mens SFO'en bruger området, bliver de bedt om at stille op i køen og køre i samme retning som SFO-børnene. Udstyret er altså kun til SFO'ens børn, men det faciliterede rum og kulturen, som pædagogerne skaber på stedet, er noget som også børn udefra bliver bedt om at indordne sig.

Foruden undervisning, har også kunsten en vigtig plads på Friheden. I forbindelse med indvielsen stod flere kunstprojekter allerede færdige på stedet. Værkerne er altså ikke udviklet på Friheden, men til Friheden. Faciliteringen og udviklingen af projekterne er altså sket udenfor byrummet, men er tiltænkt som stedsspecifikke værker. Det ene er et kunstprojekt lavet af Camilla Berner i samarbejde med elever fra Østerbro skoles udskoling og beboere fra plejehjemmet Oasen. Projektet hedder Plantefortællinger og er en kobling mellem fliser med beskrivelser af bestemte planter lavet af elever fra skolen og beboere fra Oasen og udplantede træer og blomster, som passer til beskrivelserne.

Et andet stedsspecifikt værk var et midlertidigt kunstprojekt, som prydede pergolaen til indvielsen. Kulturkonsulent Diana Gerlach fortæller, at projektet var skabt i billedkunstimerne, af elever fra Østerbro skolen og kunstnerne Bank og Rau. Derudover har kunstnerne Søren Lose og Thomas Seest lavet et kvashegn, sammen med elever fra SFO'en. Hegnet er et kontinuerligt samskabelsesprojekt, da intentionen er, at borgere fra det nærliggende boligområde skal lægge planteafklip fra egen have i, og på den måde få hegnet til at vokse. Ifølge Tina Buch er hegnet blevet brugt af folk i de nærliggende villaområder, og giver beboerne en grund til at komme ind og aktivt bruge faciliteterne på Friheden. Der observeres ikke nogen brug af kvashegnet under vores feltobservationer, tværtimod ligger der en stor bunke med afklip udenfor kvashegnet. Men da feltarbejdet foregik tidligt på året kan det være, at kvashegnet vil blive taget i brug senere på sæsonen.

Et kvashegn skabt af Søren Lose og Thomas Seest bugter sig ned igennem Friheden - foto Anne Gravsholt Busck

I planlægningen af Friheden var det tiltænkt at forskellige foreninger skulle bruge og facilitere aktiviteter på Friheden. Dette er imidlertid ikke realiseret, hvilket beskrives af Carsten Pedersen: *"Altså der er ikke en karateklubforening, eller en bokseklub. På den måde ser vi ikke grupper af andre aktører, der er her"*. At foreningerne ikke er blevet en del af Friheden, som det ellers var tiltænkt, kan skyldes at idrætsfaciliteten MO.VE, som ligger blot to kilometer fra Friheden, blev bygget, inden Friheden blev færdigetablet. MO.VE ser ud til at udfylde den rolle som facilitet, Friheden ellers kunne have fået. Desuden har Friheden hverken boksering, petanquebane eller 11 mands fodboldbane, som MO.VE har, hvilket giver visse fysiske begrænsninger for, hvilke klubber og foreninger, der ville kunne facilitere aktiviteter i området. Der er på nuværende tidspunkt ingen samarbejder med frivillige foreninger, der skal bruge Friheden fast.

De faciliterede aktiviteter, som finder sted på Friheden, foregår altså i skoletiden og i nogen grad inden for rammerne af SFO'en. Derudover er kunsten en vigtig del af Friheden, men skabelsen af værkerne har indtil videre ikke fundet sted på Frihedens område, og er som sådan ikke en faciliteret aktivitet i byrummet. Tilsvarende er der heller ikke på nuværende tidspunkt udsigt til, at andre aktører kommer til at facilitere aktiviteter i byrummet fremadrettet.

Frihedens brugere – og hvordan Friheden bruges

Friheden både opleves og italesættes som et sted for børn. Dette rammesættes fint på dagen for indvielsen af Friheden, hvor Østerbroskolens børn, som nævnt tidligere, italesættes som stedets ambassadører, der skal tage godt imod gæster udefra. Dette kom også til udtryk under vores observationsstudier. Her var 147 personer ud af 198 observerede børn. Majoriteten var skolebørn, men også børn fra den nærliggende børnehave, Børnehuset Mariehønen, blev observeret. At Frihedens største brugergruppe var skolebørn, konkluderes på baggrund af den daglige variation af brug, der steg ved hvert frikvarter, og faldt markant ved skoledagens ophør. På hverdagsmorgener og i formiddagstimer blev der observeret 140 mennesker i alt, majoriteten i forbindelse med de to frikvarterer, men også i løbet af timerne i forbindelse med undervisning.

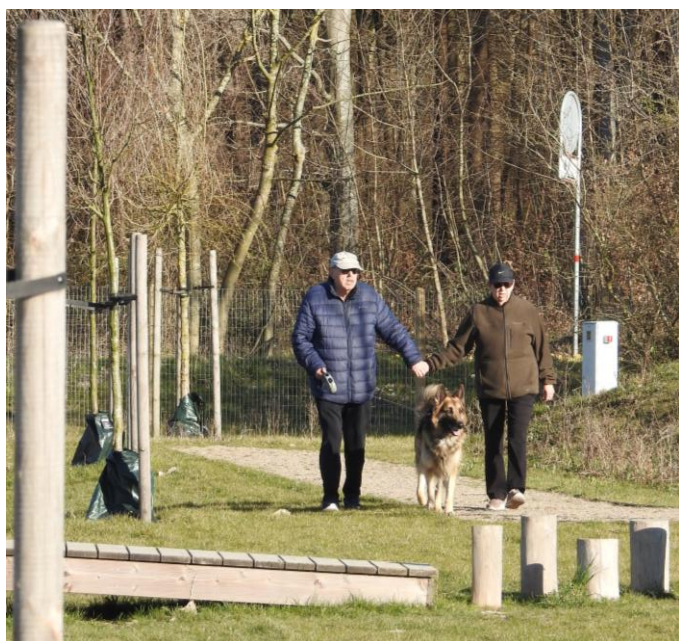

Børn forsøger uden held, at få deres bold op af søen - foto Anne Gravsholt Busck

Fortællingen om Friheden, som et sted for skolebørn bekræftes også i vores samtaler med beboere i de nærliggende områder. Et ældre ægtepar på aftentur beskriver Friheden som et sted, der ikke er for dem, men for *“børn og for skolen og dem oppe i lejlighederne”*, ligesom en person til indvielsen beskriver Friheden som et sted for børn, og afviser, at han kommer til at bruge stedet i fremtiden med ordene: *”Jeg er jo ikke et barn.”*

Desuden understreges vores konklusion om, at den primære brugergruppe er skolebørn i skoletiden, ved at containeren med cykler og andet udstyr er låst, og kun Østerbro skolen og SFO'en har nøgle dertil. Når Friheden benyttes efter skoletid, må eget legetøj i form af for eksempel løbehjul og cykler derfor medbringes hjemmefra.

Foruden børn og medfølgende voksne, her enten lærere, pædagoger eller forældre, observerede vi syv unge og otte ældre mennesker på selve Friheden under vores feltbesøg. De unge, der opholdt sig på Friheden, gjorde det i eftermiddags- og aften timerne, altså udenfor skolens frikvarterer, mens de ældre besøgende blev observeret i morgentimerne, om eftermiddagen og om aftenen i weekenden. De ældre mennesker, der blev observeret, gjorde dog ikke længere ophold i byrummet. Nogle virkede til blot at passere igennem, mens andre undersøgte Friheden. Vi observerede altså også personer, som ikke var børn, og som ikke brugte Friheden i skoletiden. Ikke mange, men som Carsten Pedersen udtrykker det: *“jeg aner ikke, hvad der foregår i weekenden, jeg ser heller ikke nødvendigvis Oasens beboere herovre, men de kan selvfølgelig være her på tidspunkter, hvor vi ikke er her”*.

Hundeluftere på aftentur & om efteråret kan der samles blomsterfrø – foto Anne Gravsholt Busck & Anna Romby Nielsen

Under observationerne var der som nævnt en tidslig variation, som indikerer at stedet allerede nu i høj grad er indtaget af børn, der holder frikvarter. Især områderne tættest på skolen er populære, altså klatrestativet og det asfalterede område, og de fleste observerede børn brugte netop disse faciliteter. Rune Larsen tager også oftest SFO-børnene med til netop denne del af Friheden, han siger *"(...) den forreste del af Friheden bruger vi i hvert fald rigtig meget. I hvert fald i forårs- og sommerperioden."* Efter skoletid er det asfalterede område også det mest populære. Det fremgår af observationerne og bakkes op af Tina Buch, som siger: *"Det er i hvert fald noget af det, der bliver brugt allermest, tror jeg."*

Af voksne og ældre besøgende bruges Friheden i højere grad til at gå tur, enten med eller uden hund, alene eller sammen med venner, samt til at samle blomsterfrø til egen have. Desuden fortæller Tina Buch, at byrummet også bruges til grill og aftenhygge, når vejret er til det.

Forventet fremtidig brug af byrummet

Da Friheden kun lige er blevet taget i brug, er der en masse forventninger til, hvordan det vil blive brugt i fremtiden.

En af forventningerne handler om, at Friheden skal være et sted med vild natur, og at græsset skal vokse op og være højt, og ikke kortklippet, som det er nu. Dette kommer til udtryk i en samtale med ETN Arkitekter ved indvielsen, og igen ved fokusgruppeinterviewet, hvor Tina Buch beskriver, hvordan der er en klar forventning om, at Friheden skal være et vildt sted med bæredygtighed og miljø. Tanja Beckmann Sørensen fortæller også, hvordan hun som lokal beboer, forventer at bruge stedet til at se på blomster og samle blomsterfrø, når årstiden igen er til det. Hun regner desuden med at sommerfugleinteresserede vil bruge området til at kigge på sommerfugle, hvis der som forventet kommer populationer af dem til sommer. Generelt giver de interviewede interessenter udtryk for en forventning om, at Friheden vil blive mere vildt og få flere kvaliteter som naturligt habitat, i takt med at træer og planter vokser til. Da der er tale om et udendørsområde, forventer mange også at brugen vil stige i takt med at vejret bliver bedre.

Østerbro skolens ansatte forventer desuden oftere at bruge Friheden i undervisningsregi i fremtiden. Blandt andet har madkundskabslærere, Jannie Pedersen: *"(...) planer om at få lavet noget integreret have, alt efter hvad vi får lov til (...)".* Hun beskriver ligeledes planer om at plante nogle flerårige

krydderurter i plantekasserne. Og fortæller, hvordan hun har forslået en kollega at lave et teaterstykke om de tre bukke bruse ved broen over søen.

Diana Gerlach fortæller om en række fremtidige kunstprojekter, herunder et keramisk værk skabt af kunstner Marika Seidler i samarbejde med Østerbroskolens forårsbørn. De sidste fire år har børnene været på performancevandringer i skoven, og ud fra det har Seidler skabt et kunstværk, som skal placeres på Friheden i forbindelse med en faciliteret fernisering. Værket er endnu et eksempel på noget, der er lavet *til* Friheden og ikke *på* Friheden, men som kommer til at blive en del af byrummet, når det er færdigt.

1 Friheden er lavet af robuste materialer for at mindske risikoen for hærværk - foto Anne Gravsholt Busck

Dog er der også en forventning - eller måske nærmere en frygt for, at Friheden vil blive udsat for hærværk og altså blive brugt destruktivt. Jannie Pedersen beskriver blandt andre hvordan frygten for hærværk er udbredt: *"(...) fordi der kommer jo den der: ej, det bliver sikkert ødelagt eller det bliver sikkert taget"*. Frygten for hærværk på Friheden er udbredt blandt aktørerne i fokusgruppeinterviewet, men de når også til enighed om, at de må afvente og håbe på det bedste. Carsten Pedersen fortæller også, at den måde, Friheden er blevet opbygget på, med et gennemsigtigt design uden overdækkede arealer, netop er besluttet i et forsøg på at minimere hærværk.

Konklusion

Friheden er stadig et meget nyt byrum, og dets fulde potentiale er således ikke udlevet endnu. Dog kan der allerede nu ses en række mønstre i brugen af byrummet. Selvom Friheden bliver italesat som “alles sted”, er der en tendens til, at det i højere grad er et sted, der bruges af skolen, både aktivt faciliteret til undervisning, men også som et ekstra uderum til leg i frikvartererne. Uden for skoletiden bruger SFO'en stedet og kun de børn, som er indmeldt i SFO'en, kan låne rulleskøjter og legesager.

Blandt flere adspurgte, såvel professionelle interessenter, som lokale borgere og besøgende, forstås Friheden som skolens sted. Så selvom Friheden formelt set ejes af kommunen, og dermed er alle borgere i Guldborgsund Kommunes sted, ses det mest som et sted, der skal bruges af skolen. Hvis der skal skabes en mere lokal forankring og følelse af medejerskab, kræver det, i følge en lokal borger, at nogen tager ansvar for at facilitere nogle inviterende aktiviteter i højere grad end det er tilfældet nu, også uden for skoletiden.

At Friheden som byrum, er bedre end den græsplæne, der var før, er en gennemgående holdning. Processen omkring etablering af byrummet og den lange planlægningsproces har, i følge Tanja Beckmann Sørensen, fungeret som en kærkommen distraktion under den svære skolesammenlægning. Desuden beskrives multifunktionaliteten som en stor forøgelse af stedets værdi, Friheden kan nu bruges på langt flere måder, end den tidligere græsplæne indbød til.

Således giver de aktører, vi har interviewet og talt med under såvel indvielsen som i forbindelse med vores feltbesøg, udtryk for, at Friheden har stor attraktionsværdi, og at de derfor forventer, at byrummet vil blive taget mere i brug, når sommeren kommer, ikke kun af skolen, men også af mennesker fra resten af byen, herunder beboerne i Lindholmområdet.

Forskningsprojektet vil følge Friheden frem til 2028, og det bliver således interessant at studere, hvordan brugen af Friheden vil udvikle sig over tid, og i hvor høj grad, byrummet vil kunne bidrage til møder mellem forskellige borgergrupper og til social integration, som er målet i *Fælles Rum*-kampagnen.

Referencer

Guldborgssund Kommune (2019): *Realiseringsmidler fra puljen Fælles Rum: KuliVers ansøgning*. Guldborgssund Kommune, Nykøbing Falster.

Realdania og Lokale og Anlægsfonden (2018): *Fælles Rum – nye mødesteder skal binde byen sammen*. Realdania, København.

Skytt-Larsen, C.B., Carstensen T.A. og Busck, A.G. (2023): *'Friheden': Et kommende mødested i Lindholmkvarteret, Nykøbing Falster – En baselinerapport fra forskningsprojektet 'Mødesteder som løftestang for social mobilisering i udsatte boligområder'*. IGN rapport, marts 2023. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg.